

INTERVIEW: STÉPHANIE STAIËSSE – FOTO'S: SAMENLEVINGSOPBOUW GENT

AAN HET WERK ROND PRO-ACTIEVE RECHTENTOEKENNING

EEN ALOUDE VRAAG VAN SAMENLEVINGSOPBOUW GEHONOREERD

FRANK INTERVIEWT STEVEN VANDEN BROUCKE, DE NIEUWE STAFMEDEWERKER VAN OCMW GENT, BELAST MET DE TAAK OM DE KAR ROND PRO-ACTIEVE RECHTENTOEKENNING IN GENT IN BEWEGING TE KRIJGEN.

Proactieve rechtentoeKENning is het automatisch verkrijgen van een tegemoetkoming, een voordeel, een subsidie, een recht, een kortingskaart... op basis van de gegevens die de overheid al van jou heeft. Je hoeft er dus geen specifieke aanvraag meer voor te doen. Een voorbeeld: heb je schoolgaande kinderen dan krijg je jaarlijks automatisch op je rekening een schooltoelage.

Wanneer we spreken over "proactief handelen", kan dat gaan om: automatische rechtentoeKENning, proactief opsporen en benaderen van gerechtigden of het proactief informeren van potentiële gerechtigden. In het eerste geval verloopt alles automatisch op basis van je gezinssituatie, je statuut, je woonplaats... In de laatste twee gevallen

zal een dienst (mutualiteit, OCMW, straathoekwerk...) jou 'proactief' benaderen of informeren rond de mogelijke rechten. Ze helpen jou dan ook meestal om een aanvraag te doen. Een voorbeeld hiervan is als je een verhoogde tegemoetkoming toegekend krijgt via je mutualiteit je ook automatisch informatie krijgt i.v.m. de Uitpas of een korting op je lijnabbonnement.

In het allereerste FRANKnummer in 2010 schreven we reeds dat een deel van de oplossing tot het garanderen van grondrechten ligt in het eenvoudiger en automatischer toekennen van rechten en sociale voordelen. Ondertussen zijn we acht jaar verder en worden nu een aantal zaken rond deze meer rechtstreekse rechtentoeKENning opgenomen door het Gentse OCMW.

Het pro-actief toekennen van rechten zit na een lange aanloop eindelijk in een stroomversnelling in Gent en dit door een duidelijke keuze van het lokaal beleid, waarbij wordt ingezet op het collectief wegwerken van onderbescherming

en niet op de responsabilisering en schuldunductie van het individu. De eerste effectieve rechten zullen niet direct voor iedereen toepasbaar zijn, maar er zit goesting en richting in het geheel.

Vanuit Samenlevingsopbouw Gent blijven we dan ook de vorderingen van nabij opvolgen en waar nodig samenwerken, zodat we in de toekomst een stap dichterbij de garantie op van een menswaardig leven kunnen komen.

Vanuit de praktijken van Samenlevingsopbouw, de Verenigingen Waar Armen het Woord Nemen en verschillende Gentse basisdiensten werd in de voorbije jaren de pro-actieve toekenning van rechten naar voor geschoven om de groeiende onderbescherming aan te pakken. Het werd daarom ook opgenomen in het Gentse Armoedebeleidsplan, het armoede indicatorenrapport en de signalenbundel van het Lokaal Welzijnsbeleid. Niet enkel in Gent, maar ook bovenlokaal werd dit signaal gegeven en hier en daar opgenomen. Het is dus goed nieuws dat OCMW Gent de volgende twee jaar, hier resoluut voor kiest. Hoe kwam het OCMW tot die keuze?

Het thema van automatische toekenning van rechten leeft eigenlijk ook al geruime tijd binnen OCMW Gent. Op basis van de verschillende signalen, werd al veel voorbereidend en politiek werk achter de schermen verricht of kleine projecten mee ondersteund. Maar in de voorbije jaren was de bevoegdheid eerder toegevoegd aan iemands takenpakket, waardoor het onvoldoende was om de verschillende kleinere acties met elkaar te verbinden en dit verder stadsbreed uit te rollen. In 2016 werd een eerste stap gezet in die richting. Het OCMW startte het pilootproject Gent Zuid (Watersportbaan) op.

Dat pilootproject kaderde ook in het geïntegreerd breed onthaal, een initiatief van Minister Van Deurzen. Wat leerden jullie met het Gentse OCMW vooral uit dit pilootproject?

Concreet kreeg een maatschappelijk werker de taak om gedurende 2 jaar 65 OCMW-cliënten van nabij op te volgen en te ondersteunen rond het verkrijgen van een pakket van 26 meest voorkomende rechten en voordelen. Dit was een zeer intensief traject waaruit we nu veel materiaal putten. Het gaf ons in de eerste plaats een duidelijker beeld rond de mechanismen die schuilen achter die onderbescherming bij onze cliënten: schaamte, (des)informatie, de complexiteit van het taalgebruik in de aanvragen, de afhankelijkheid van het "juiste" statuut. Maar het gaf ons ook een beeld hoeveel tijd al die administratieve aanvragen in beslag nemen en dit belemmert de maatschappelijke werkers op het terrein om kwaliteitsvolle en integrale hulp- en dienstverlening te kunnen garanderen.

De eindconclusie voorzag in twee belangrijke uitbreidingen: qua gebied verder reiken dan de Watersportbaan en qua doelgroep ook iets te kunnen betekenen voor niet OCMW-cliënten.

Welke middelen voorziet het Gentse OCMW voor deze verdere uitrol?

Er werd beslist 2 mensen voltijds vrij te stellen. Ikzelf ben als stafmedewerker gestart in juni 2018 en ben eerder verantwoordelijk voor het onderzoek rond de uitrol, het opzetten van interne en externe netwerken en beleidsbeïnvloeding op (boven)lokaal niveau. Mijn collega is eigenlijk "Rechten maatschappelijk werker" en haar focus is om met verschillende maatschappelijk werkers in de Welzijnsbureaus haalbare acties uit te werken. Via de interne nieuwsbrief van het OCMW belichten we maandelijks een bepaald recht. Volgens mij getuigt een dergelijke inzet van middelen van het feit dat er minstens OCMW-intern een visie en een (politiek) draagvlak werd gevonden.

Je bent sinds juni 2018 concreet aan de slag. Wat zijn je eerste bevindingen?

Naast een onderzoek en een toepassingstoets van een aantal rechten, heb ik vooral veel interne en externe diensten en organisaties bevraagd. Iedereen ervaart de nood van de automatische toekenning en er is een grote interesse om integraal samen te werken. Veel organisaties voeren al kleinschalige acties uit op het terrein, maar het is geen samenhangend geheel. Er is nood aan een soort regisseur om alles op elkaar af te stemmen. Het OCMW is daarbij een ideale partner. Daarbij komt dat veel rechten en voordelen via het bovenlokale niveau worden toegekend. Daar stuit je op de grenzen van een lokaal OCMW. ▶▶▶

Wat zie je als belangrijkste pijnpunt en wat geeft je goede moed?

De integratie van databanken op de verschillende beleidsniveaus is al lang een strijdpunt binnen de proactieve rechtenbenadering. Zo hanteert het OCMW een eigen systeem gebaseerd op een sociaal onderzoek, daarnaast zijn er de gegevens van Stad Gent, van de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid... en is er de nieuwe bufferdatabank van de Federale Overheid. Om die verschillende databanken op elkaar te kunnen leggen heb je de juiste machtigingen nodig waarbij je als overheidsdienst duidelijk moet kunnen aangeven waarvoor je het zal gebruiken, dat is op zich niet evident. Nu kwam er de strengere privacywetgeving van GDPR waarbij je het akkoord moet hebben van de persoon in kwestie. Daardoor kunnen we momenteel enkel data trekken van gekende OCMW-cliënten.

Een sterk en hoopgevend goed voorbeeld is het nieuwe Groeipakket van Kind en Gezin dat vanaf januari 2019 automatisch zal toegepast worden voor gezinnen met kinderen.

Wat zie je zelf als toekomstige uitdagingen op jouw plank?

We willen verder inzetten op het geïntegreerd breed onthaal. Het is

►►► Zijn er openingen ook in dat bovenlokale verhaal?

Het is goed dat we als OCMW in directe verbinding staan met het VVSG. Want zaken die we signaleren vanuit Gent kunnen gelden voor heel Vlaanderen. Als je bv. het toekennen van het sociaal tarief voor telefonie en internet van operatoren onder de loep neemt, zijn de cijfers sprekend: slecht 11% hebben het voordeel, dat wil zeggen dat 89% van de rechthebbenden in de kou blijft staan. We deden zelf de toets en slechts bij één operator vonden we online en telefonisch na wat zoeken de informatie, de andere 'wisten' het zogenaamd niet, terwijl ze wel de verplichting hebben de informatie toegankelijk aan te bieden. We hebben net samen met VVSG een signaleringsbrief rond responsabilisering van de operatoren opgesteld die eerstdaags naar Minister De Croo wordt gestuurd.

Voor ons lokaal zou het logisch zijn dat er eerst op de bovenliggende niveaus sterk werk wordt gemaakt van de proactieve benadering. Nu hebben wij vaak het gevoel een oplossing te moeten bieden voor de steken die hogere beleidsniveaus laten vallen.

een grote uitdaging om de vele partners op buurtniveau effectiever te doen samenwerken. Pas dan kan zo'n netwerkidee echt opleveren voor de cliënt. Verder willen we onderbescherming tegengaan door meer outreachend te gaan werken. Zo willen we nieuw cliënteel voor het OCMW opsporen vooraleer zij zich tot ons moeten wenden. We weten door het project Gent Zuid en het project 'Kinderen eerst' (waarbij maatschappelijk werkers van het OCMW permanentiedagen hebben in scholen) dat er nog steeds een grote onderbescherming bestaat op het leefloon. Veel meer mensen hebben er recht op. Naast het bereiken van (nog)niet-OCMW-cliënten, willen we ook specifiek kijken hoe het zit met de weinige rechten van mensen zonder wettig verblijf.

Dit klinkt alvast als een eerste en noodzakelijke stap in het garanderen van grondrechten. Met Samenlevingsopbouw schrijven we ons via de uitbouw van de geïntegreerde basisvoorzieningen alvast in als partner binnen dit verhaal. We kijken uit naar een verdere samenwerking met jou en je team. Bedankt Steven! ■